

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Αθήνα, 25-09-2020
Αριθ. πρωτ.: Γ/ΕΞ/6512/25-09-2020

Α Π Ο Φ Α Σ Η ΑΡ. 35 / 2020

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την 19-02-2020 μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Χαράλαμπος Ανθόπουλος ως προεδρεύων, κωλυμένου του Προέδρου της Αρχής Κωνσταντίνου Μενουδάκου και του Αναπληρωτή Προέδρου Γεώργιου Μπατζαλέξη, τα αναπληρωματικά μέλη Ευάγγελος Παπακωνσταντίνου και Εμμανουήλ Δημογεροντάκης, ως εισηγητής, σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Κωνσταντίνου Λαμπρινουδάκη και Ελένης Μαρτσούκου αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος, και το αναπληρωματικό μέλος Γρηγόριος Τσόλιας, επίσης ως εισηγητής με δικαίωμα ψήφου. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, με εντολή του Προέδρου, ο Ιωάννης Λυκοτραφίτης, ειδικός επιστήμονας – ελεγκτής ως βοηθός εισηγητή και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του τμήματος διοικητικών υποθέσεων της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα παρακάτω:

Υποβλήθηκε στην Αρχή η υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/4787/05-07-2019 καταγγελία, η οποία αφορά σε λήψη αζήτητης πολιτικής επικοινωνίας (μήνυμα SMS) από τον Α για προώθηση της υποψηφιότητάς του στις βουλευτικές εκλογές της ....

Ειδικότερα, σύμφωνα με την ως άνω καταγγελία, ο καταγγέλλων έλαβε στις ..., στο κινητό του τηλέφωνο σύντομο γραπτό μήνυμα (SMS) με εμφανιζόμενο ως αποστολέα το επώνυμο του καταγγελλόμενου «Α», το οποίο ήταν πολιτικού χαρακτήρα για σκοπούς

πρώτης της υποψηφιότητας του καταγγελλόμενου στις επικείμενες, κατά την επίμαχη περίοδο, βουλευτικές εκλογές της ..., χωρίς να έχει – όπως ισχυρίζεται ο καταγγέλλων– οποιαδήποτε προηγούμενη σχέση μαζί του.

Η Αρχή, στο πλαίσιο εξέτασης της εν λόγω καταγγελίας, απέστειλε στον καταγγελλόμενο το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4787-2/25-07-2019 έγγραφο με το οποίο ζητούσε τις απόψεις του επί των καταγγελλομένων, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές που έχει εκδώσει η Αρχή για την πολιτική επικοινωνία. Ο καταγγελλόμενος απάντησε στην Αρχή με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/6914/11-10-2019 υπόμνημα, στο οποίο αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα εξής συνοπτικώς αναφερόμενα:

- 1) Για την ενημέρωση περί της υποψηφιότητάς του στις εκλογές, απέστειλε γραπτό μήνυμα (sms) σε τηλεφωνικούς αριθμούς, προσώπων που ανήκουν στο στενό οικογενειακό του κύκλο, καθώς και σε κάποιους κοντινούς του φίλους και ευρύτερες γνωριμίες και κοινωνικές επαφές του, με τους οποίους διατηρούσε φιλική επικοινωνία. Τα στοιχεία επικοινωνίας των προσώπων αυτών αποτελούν καθαρά προσωπικές του επαφές τα οποία είχαν συλλεγεί στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικής ή οικιακής δραστηριότητας.
- 2) Στο πλαίσιο αυτό επικοινωνήσε και με τον καταγγέλλοντα, έχοντας την πεποίθηση, ότι η επικοινωνία του με αυτόν γινόταν αποκλειστικά στο πλαίσιο της προσωπικής ή οικιακής του δραστηριότητας. Επομένως, η αποστολή του συγκεκριμένου μηνύματος δεν έγινε στο πλαίσιο πολιτικής επικοινωνίας, αλλά μιας φιλικής επικοινωνίας με τον καταγγέλλοντα, που σκοπό είχε να τον ενημερώσει για την επικείμενη υποψηφιότητά του στις εκλογές. Για το λόγο αυτό θεωρεί ότι δεν εφαρμόζεται ο Κανονισμός 679/2016 στην περίπτωση αυτή, καθώς αποτελεί επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικής ή οικιακής δραστηριότητας και άρα χωρίς σύνδεση με κάποια επαγγελματική ή εμπορική δραστηριότητα.

Στη συνέχεια, η Αρχή κάλεσε με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4787-4/06-11-2019 έγγραφο τον καταγγελλόμενο σε ακρόαση κατά τη συνεδρίαση του τμήματος της Αρχής την 04-12-2019. Μετά από το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/8491/05-12-2019 αίτημα αναβολής του καταγγελλόμενου, η Αρχή με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4787-5/05-12-2019 έγγραφο της, κάλεσε εκ νέου τον καταγγελλόμενο σε ακρόαση κατά τη συνεδρίαση του τμήματός της την 11-12-2019, προκειμένου να συζητηθεί η ανωτέρω αναφερόμενη καταγγελία καθώς και η γενική πρακτική που ακολουθήθηκε για την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα με ηλεκτρονικά

μέσα. Στη συνεδρίαση αυτή παρέστη ο καταγγελλόμενος ο οποίος εξέθεσε προφορικά τις απόψεις του, ενώ αφού ο καταγγελλόμενος έλαβε προθεσμία, κατέθεσε το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/146/10-01-2020 συμπληρωματικό του πρώτου υπόμνημα. Στο εν λόγω υπόμνημα, επιπλέον του αρχικού υπομνήματος, αναφέρονται τα εξής συνοπτικώς αναφερόμενα:

- 1) Ήταν η πρώτη φορά που έθετε υποψηφιότητα και καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου λειτούργησε κατά τρόπο θεμιτό και τηρώντας πιστά τις επιταγές του νόμου.
- 2) Απέστειλε μόνο ένα γραπτό μήνυμα (sms) λίγο πριν την ημέρα των εκλογών, σε τηλεφωνικούς αριθμούς που έλαβε από τον κατάλογο μελών του κόμματος με το οποίο ήταν υποψήφιος και σε αριθμούς που είχε ο ίδιος αποθηκευμένους στην τηλεφωνική του συσκευή και στον τηλεφωνικό του κατάλογο. Αυτοί οι αριθμοί ανήκουν σε πρόσωπα του στενού του οικογενειακού κύκλου, σε κοντινούς του φίλους και σε ευρύτερες γνωριμίες και κοινωνικές επαφές του, με τους οποίους διατηρούσε επικοινωνία. Ο καταγγέλλων ανήκει σε αυτή την περίπτωση, καθώς γνωρίστηκαν λόγω του ότι η εταιρία στην οποία εργαζόταν ο καταγγέλλων είχε πολλές φορές συνεργαστεί με την ποδοσφαιρική ομάδα, όπου ο καταγγελλόμενος εργαζόταν ως υπεύθυνος και έτσι είχαν αναπτύξει μια σχέση οικειότητας. Στο πλαίσιο αυτό και έχοντας την πεποίθηση, ότι η επικοινωνία του με αυτόν γινόταν αποκλειστικά στο πλαίσιο της προσωπικής τους γνωριμίας θεώρησε ότι μπορεί να του αποστείλει ένα μήνυμα προκειμένου να τον ενημερώσει για την υποψηφιότητά του.
- 3) Ο λόγος για τον οποίο δεν πρόσθεσε στο μήνυμα, το οποίο απέστειλε, τη δυνατότητα διαγραφής, ήταν γιατί δεν είχε σκοπό να αποστείλει άλλο μήνυμα, οπότε και θεώρησε ότι δεν χρειαζόταν να συμπεριλάβει κάτι τέτοιο από τη στιγμή που το μήνυμα θα ήταν μόνο ένα και οι περιορισμοί στον αριθμό των χαρακτήρων αυστηροί.
- 4) Σε καμία περίπτωση δεν είχε σκοπό, ούτε επιθυμούσε να προκαλέσει κάποια ενόχληση ή να παραβιάσει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του συγκεκριμένου φίλου αλλά και οποιουδήποτε συμπολίτη του.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου, την ακροαματική διαδικασία και αφού άκουσε τον εισηγητή και τον βοηθό εισηγητή, ο οποίος αποχώρησε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, μετά από διεξοδική συζήτηση,

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με το άρθρο 4 στοιχ. 7 του Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (εφεξής, Κανονισμός), ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται *«το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνος ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»*.
2. Το ζήτημα, της πραγματοποίησης μη ζητηθεισών επικοινωνιών με οποιοδήποτε μέσο ηλεκτρονικής επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, ρυθμίζεται με το άρθρο 11 του ν. 3471/2006 για την προστασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, μία τέτοια επικοινωνία επιτρέπεται μόνο εφόσον ο συνδρομητής συγκατατεθεί εκ των προτέρων ρητώς. Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3 του ν. 3471/2006, τα στοιχεία επαφής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αποκτήθηκαν νομίμως, στο πλαίσιο της πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών ή άλλης συναλλαγής, μπορούν να χρησιμοποιούνται για την απευθείας προώθηση παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών του προμηθευτή ή για την εξυπηρέτηση παρόμοιων σκοπών, ακόμη και όταν ο αποδέκτης του μηνύματος δεν έχει δώσει εκ των προτέρων τη συγκατάθεση του, υπό την προϋπόθεση ότι του παρέχεται κατά τρόπο σαφή και ευδιάκριτο η δυνατότητα να αντιτάσσεται, με εύκολο τρόπο και δωρεάν, στη συλλογή και χρησιμοποίηση των ηλεκτρονικών του στοιχείων και αυτό κατά τη συλλογή των στοιχείων επαφής, καθώς και σε κάθε μήνυμα, σε περίπτωση που ο χρήστης αρχικά δεν είχε διαφωνήσει σε αυτή τη χρήση. Εξάλλου, σύμφωνα τις παραγράφους 1 και 4 του άρθρου 13 του ίδιου ν. 3471/2006, ως προς την τήρηση του νόμου αυτού, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει τις αρμοδιότητες του ν. 2472/1997, όπως εκάστοτε ισχύει, και επιβάλλει τις προβλεπόμενες από τον τελευταίο αυτό νόμο κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του ανωτέρω ν. 3471/2006.
3. Ειδικά για την πολιτική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Αρχής σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με σκοπό την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το άρθρο 11 του ν. 3471/2006, όσο και την Οδηγία 1/2010 της

Αρχής για την πολιτική επικοινωνία αλλά και το Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ισχύουν τα εξής:

Η πολιτική επικοινωνία¹ ενδιαφέρει από την άποψη της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, πραγματοποιείται σε οποιαδήποτε χρονική περίοδο, προεκλογική ή μη, από πολιτικά κόμματα, βουλευτές, ευρωβουλευτές, παρατάξεις και κατόχους αιρετών θέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση ή υποψηφίους στις βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα πρόσωπα αυτά καθίστανται υπεύθυνοι επεξεργασίας, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679, άρθρο 4, στοιχ. 7) εφόσον ορίζουν το σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας. Για παράδειγμα, όταν οι βουλευτές ή οι υποψήφιοι βουλευτές λαμβάνουν δεδομένα από τα πολιτικά κόμματα και τα επεξεργάζονται για προσωπική τους πολιτική επικοινωνία, καθίστανται και αυτοί υπεύθυνοι επεξεργασίας. Με την ιδιότητα αυτή και με βάση την αρχή της λογοδοσίας² πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την τήρηση των υποχρεώσεών τους και των κανόνων επεξεργασίας.

4. Όταν η πολιτική επικοινωνία πραγματοποιείται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, μέσω δημοσίων δικτύων επικοινωνίας, όπως είναι η περίπτωση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), η επικοινωνία προϋποθέτει, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 ν. 3471/2006, όπως ισχύει, την προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει. Επισημαίνεται επίσης ότι σύντομα γραπτά μηνύματα (SMS) αποτελούν επίσης μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σύμφωνα με τους ορισμούς του ν. 3471/2006 και της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ.

5. Επιτρέπεται η πολιτική επικοινωνία με χρήση ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων μόνο εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) Τα στοιχεία επικοινωνίας έχουν αποκτηθεί νομίμως στο πλαίσιο προηγούμενης, παρόμοιας επαφής με τα υποκείμενα των δεδομένων, και το υποκείμενο κατά τη συλλογή των δεδομένων ενημερώθηκε για τη χρήση τους με σκοπό την πολιτική επικοινωνία, του δόθηκε η δυνατότητα να εκφράσει αντίρρηση για αυτή τη χρήση αλλά δεν την εξέφρασε. Η προηγούμενη επαφή δεν είναι απαραίτητο να έχει αμιγώς πολιτικό χαρακτήρα, π.χ. είναι

¹ Βλέπε ορισμό στο άρθρο 1 παρ. 2 της οδηγίας 1/2010 της Αρχής

² Όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του ΓΚΠΔ

νόμιμη η αποστολή μηνυμάτων όταν τα στοιχεία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συλλέχθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης πρόσκλησης για συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση ή δράση, ανεξαρτήτως του πολιτικού χαρακτήρα της. Αντιθέτως, δεν θεωρείται ότι συνιστά παρόμοια επαφή και δεν είναι νόμιμη η χρήση των ηλεκτρονικών στοιχείων επικοινωνίας προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας όταν τα στοιχεία αυτά αποκτήθηκαν στο πλαίσιο επαγγελματικής σχέσης, όπως για παράδειγμα η χρήση του αρχείου πελατών από υποψήφιο βουλευτή.

(β) Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων τη δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα αντίρρησης με τρόπο εύκολο και σαφή, και αυτό σε κάθε μήνυμα πολιτικής επικοινωνίας. Σε κάθε επικοινωνία απαιτείται να αναφέρεται ευδιάκριτα και σαφώς η ταυτότητα του αποστολέα ή του προσώπου προς όφελος του οποίου αποστέλλεται το μήνυμα, καθώς επίσης και μια έγκυρη διεύθυνση στην οποία ο αποδέκτης του μηνύματος μπορεί να ζητεί τον τερματισμό της επικοινωνίας.

6. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο καταγγελλόμενος, ως υπεύθυνος επεξεργασίας πραγματοποίησε πολιτική επικοινωνία με αποστολή σύντομου γραπτού μηνύματος (SMS). Η νομιμότητα της αποστολής εξασφαλίζεται εάν έχουν τηρηθεί τα αναφερόμενα στις ανωτέρω Σκέψεις 4, 5. Από τις απαντήσεις του υπευθύνου επεξεργασίας προκύπτουν τα εξής:
7. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσκόμισε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι είχε εξασφαλιστεί η απαιτούμενη προηγούμενη συγκατάθεση του παραλήπτη του μηνύματος SMS. Αντιθέτως, τα προσωπικά στοιχεία του καταγγέλλοντος αποκτήθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης δραστηριότητας, η οποία δεν σχετίζεται με τη συγκεκριμένη πολιτική δραστηριότητα του υπευθύνου επεξεργασίας, ήτοι η εν λόγω επικοινωνία πραγματοποιήθηκε χωρίς να συντρέχει κάποια εκ των προϋποθέσεων νομιμότητας που περιγράφονται στις ως άνω Σκέψεις 4 και 5. Εξάλλου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν κατέδειξε ότι ακολουθεί διαδικασίες, αναφορικά με την αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για σκοπούς πολιτικής επικοινωνίας, οι οποίες να διασφαλίζουν ότι πληρούνται οι ως άνω προϋποθέσεις νομιμότητας.
8. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσκόμισε σχετικά στοιχεία για άλλα πρόσωπα στα οποία απέστειλε μηνύματα πολιτικής επικοινωνίας, ούτε παρείχε στην Αρχή πληροφορία αναφορικά με τον ακριβή αριθμό παραληπτών των μηνυμάτων αυτών.

9. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν παρείχε στο επίμαχο μήνυμα SMS της καταγγελίας στο υποκείμενο των δεδομένων τη δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα εναντίωσης με τρόπο εύκολο και σαφή.
10. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας συνεργάστηκε με την Αρχή απαντώντας στο έγγραφο για διευκρινίσεις, παρέχοντας τις πληροφορίες που ζητήθηκαν και κατά τη συνεδρίαση της Αρχής, και στο υπόμνημα που κατέθεσε.
11. Δεν έχει επιβληθεί στο παρελθόν διοικητική κύρωση από την Αρχή στον υπεύθυνο επεξεργασίας,

Βάσει των ανωτέρω, η Αρχή κρίνει ομόφωνα ότι σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 3471/2006 συντρέχουν οι προϋποθέσεις επιβολής σε βάρος του υπευθύνου επεξεργασίας, με βάση αφενός το άρθρο 13 του ν. 3471/2006, σε συνδυασμό με το άρθρο 21 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997 και με το άρθρο του 84 ν. 4624/2019, και αφετέρου το άρθρο 58 παρ. 2 εδ. θ' του Κανονισμού και το άρθρο 15 παρ. 6 του ν. 4624/2019, της διοικητικής κύρωσης, που αναφέρεται στο διατακτικό της παρούσας, η οποία κρίνεται ανάλογη με τη βαρύτητα της παράβασης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα:

Επιβάλλει στον Α το αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό διοικητικό χρηματικό πρόστιμο που αρμόζει στην συγκεκριμένη περίπτωση σύμφωνα με τις ειδικότερες περιστάσεις αυτής, ύψους δύο χιλιάδων ευρώ (2.000,00) ευρώ, για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβιάσεις του άρθρου 11 του ν. 3471/2006.

Το μέλος της Αρχής

Η γραμματέας

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου